

سفارت جمهوری اسلامی ایران - آستانه

بسمه تعالی

نگاهی به منطقه ویژه اقتصادی بندر آکتائو به عنوان فرصتی تجاری و حمل و نقلی

منطقه ویژه اقتصادی بندر آکتائو با توجه به موقعیت راهبردی آن در کریدور حمل و نقل میانی و کریدور شمال - جنوب و وجود مرز دریایی مستقیم با کشورمان از طریق بنادر شمال کشور، دارای اهمیت بسزائی در مراودات تجاری ایران و قزاقستان می باشد.

با نگاهی به فهرست مناطق ویژه اقتصادی قزاقستان، دو منطقه ویژه اقتصادی بندر آکتائو و خارگوس به دلیل قرار گرفتن در مسیر حمل و نقل بین المللی از چین به اروپا از اهمیت بالایی برخوردارند. خارگوس به عنوان شهر مرزی قزاقستان با چین دارای دو منطقه ویژه اقتصادی است و بندر آکتائو در ساحل دریای خزر در چند سال اخیر در مسیر حمل و نقل بین المللی ترانس خزر دارای اهمیت بسیار زیادی می باشند. بندر جهانی دویی DUBAI PORT WORLD برای تسلط بر این کریدور مهم حمل و نقل بین المللی و بهره مندی از ترافیک روزافزون در این مسیر ۵۱ درصد از سهام منطقه ویژه اقتصادی درب شرقی خورگوس در مرز با چین و ۴۹ درصد از منطقه ویژه اقتصادی بندر آکتائو را خریداری نموده است. پیشتر بندر دویی وورلد در ژانویه ۲۰۲۵ طی موافقت نامه ای برای احداث ترمینال غلات بندر کوریک قزاقستان در دریای خزر مبلغ ۳۰ میلیون دلار سرمایه گذاری نمود. میزان سرمایه گذاری این شرکت اماراتی در بندر آکتائو ۲۵۰ میلیون دلار و در منطقه ویژه اقتصادی درب شرقی خورگوس ۳۰۰ میلیون دلار می باشد. مقتضی است مناطق آزاد تجاری و صنعتی کشورمان با سرمایه گذاری ضمن بهره مندی از مسیر حمل و نقل بین المللی از مزایای تجاری در صادرات محصولات و دسترسی به بازارهای قزاقستان به کشورهای آسیای مرکزی بهره مند شوند. باتوجه به عضویت ج.ا.ایران در اتحادیه اقتصادی اورآسیا ترسیم همکاری های تجاری با قزاقستان حائز اهمیت می باشد.

شرکت های ایرانی می توانند در این منطقه پایانه های کانتینری، انبارهای ذخیره و مراکز توزیع برای صادرات مجدد به اوراسیا ایجاد کنند. شرکت های ایرانی می توانند در حوزه های صنایع پایین دستی نفت و گاز (پتروشیمی، کود، پلاستیک)، تولید محصولات ساختمانی (سرامیک، سیمان، پنل خورشیدی)، تولید محصولات شیمیایی، محصولات لاستیکی و پلاستیکی، محصولات فلزی، تجهیزات الکتریکی، داروسازی و صنایع غذایی و بسته بندی فعالیت نمایند. منطقه آکتائو به دلیل **معافیت های مالیاتی و گمرکی** برای فعالان اقتصادی، فرصتی جذاب برای ایجاد **انبارهای صادرات مجدد ایرانی** فراهم می کند. منطقه ویژه اقتصادی بندر آکتائو می تواند به عنوان یک نقطه استراتژیک برای توسعه روابط اقتصادی، تجاری، حمل و نقلی و لجستیکی ایران با آسیای میانه، روسیه و چین عمل کند.

باتوجه به مرز دریایی ایران و قزاقستان، افزایش توجه و سرمایه گذاری در بندر آکتائو در برابر طرح طرف قزاقی برای سرمایه گذاری در بندر شهید رجایی می تواند مورد توجه قرار گیرد. مناطق آزاد، تجاری، صنعتی و ویژه اقتصادی کشورمان می بایست در قالب نشست آتی کمیسیون مشترک همکاری های اقتصادی، تجاری، علمی، فنی و فرهنگی ایران و قزاقستان در خردادماه ۱۴۰۴ نسبت به انعقاد تفاهم نامه های همکاری و سرمایه گذاری با این منطقه ویژه اقتصادی اقدام کنند.

هر ساله به حجم جابجایی محموله ها از بندر آکتائو افزوده می شود. در ۱۰ ماه نخست سال ۲۰۲۴: حدود ۴.۲ میلیون تن محموله از طریق بندر آکتائو جابه جا شد. در ژانویه ۲۰۲۴ بیش از ۳۶۰ هزار تن کالا از طریق این بندر منتقل شد که نسبت به ژانویه ۲۰۲۳

سفارت جمهوری اسلامی ایران – آستانه

افزایش ۱۲.۷ درصدی داشت. بندر آکتائو در حال حاضر توانایی پردازش سالانه ۷۰ هزار کانتینر را دارد و با به‌روزرسانی تجهیزات تا سال ۲۰۲۵، این ظرفیت به ۱۰۰ هزار کانتینر افزایش خواهد یافت.

در این گزارش منطقه ویژه اقتصادی بندر آکتائو با ذکر مشخصات، زمینه های فعالیت، اهم شرکت های تجاری داخلی و خارجی فعال در آن، حجم تجاری و تفاهم نامه های بین المللی با سایر مناطق ویژه اقتصادی خارجی با هدف آشنایی با کم و کیف فعالیت های این مجموعه صنعتی برای بررسی امکان ترسیم همکاری با مناطق آزاد تجاری و صنعتی کشورمان پرداخته می شود.

قزاقستان دارای ۱۴ منطقه ویژه اقتصادی (SEZ) فعال است که هر یک با هدف توسعه بخش های خاص اقتصادی و جذب سرمایه گذاری به شرح مورد اشاره در جدول زیر تأسیس شده اند:

سفارت جمهوری اسلامی ایران – آستانه

فهرست مناطق ویژه اقتصادی قزاقستان

ردی ف	نام منطقه ویژه اقتصادی	موقعیت جغرافیایی	زمینه فعالیت	اهمیت
۱	Astana - New City	آستانه	صنعت، حمل و نقل، فناوری، ساختمان سازی	توسعه صنعتی و زیرساخت های پایتخت
۲	Park of Innovative Technologies	آلماتی	فناوری اطلاعات، الکترونیک، نوآوری	قطب فناوری و استارتاپی کشور
۳	Khorgos - East Gate	آلماتی (مرز چین)	لجستیک، انبارداری، تجارت مرزی	مهم ترین هاب تجاری و ترانزیتی
۴	Ontustik	شیمکنت	نساجی، پوشاک، پتروشیمی	توسعه صنایع نساجی و پتروشیمی
۵	Saryarka	قراغندی	متالورژی، مهندسی، تولید قطعات	مرکز تولید فولاد و صنایع سنگین
۶	Pavlodar	شمال شرقی قزاقستان	آلومینیوم، شیمیایی، نفت و گاز	توسعه صنایع معدنی و شیمیایی
۷	National Industrial Petrochemical Technopark	آتیرائو	پتروشیمی، پالایش، شیمیایی	قطب صنایع پتروشیمی قزاقستان
۸	Seaport Aktau	آکتائو (ساحل دریای خزر)	لجستیک دریایی، حمل و نقل، صادرات	تسهیل تجارت دریایی و بین المللی
۹	Turkistan	منطقه ترکستان	گردشگری، صنایع فرهنگی، خدمات	توسعه فرهنگی و توریسم منطقه
۱۰	Turan	ترکستان	صنایع متنوع، انرژی، مصالح ساختمانی	جذب سرمایه گذاری و توسعه پایدار
۱۱	Astana - Technopolis	آستانه	فناوری های نوین، بیوتکنولوژی	مرکز توسعه نوآوری و استارتاپ ها
۱۲	ICBC Khorgos	مرز قزاقستان - چین	تجارت مرزی، لجستیک، نمایشگاه ها	همکاری اقتصادی با چین و آسیا
۱۳	Jibek Joly (ایبک یولی)	آلماتی	لجستیک، تجارت، انبارداری	گسترش تجارت در مسیر جاده ابریشم
۱۴	Qyzyljar	شمال قزاقستان	کشاورزی، صنایع غذایی	حمایت از تولیدات کشاورز

سفارت جمهوری اسلامی ایران – آستانه

منطقه ویژه اقتصادی «بندر آکتائو» در قزاقستان با هدف تسریع توسعه منطقه‌ای و جذب سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی تأسیس شده است. این منطقه بر اساس فرمان شماره ۸۵۳ رئیس‌جمهور قزاقستان در تاریخ ۲۶ آوریل ۲۰۰۲ تأسیس شد.

هدف از ایجاد این منطقه ویژه اقتصادی عبارت است از:

۱. تسریع در توسعه منطقه‌ای: فعال‌سازی اقتصاد منطقه برای وارد کردن آن به سیستم روابط اقتصادی جهانی.
۲. ایجاد صنایع با بهره‌وری بالا و رقابتی: تمرکز بر توسعه صنایع با تکنولوژی پیشرفته و رقابتی در سطح جهانی.
۳. تسلط بر تولید انواع جدید محصولات: تشویق نوآوری و تنوع در تولید محصولات مختلف.
۴. جذب سرمایه‌گذاری‌ها: جذب سرمایه‌گذاران و تسهیل فرآیندهای سرمایه‌گذاری.
۵. بهبود قوانین و مقررات بازار: تقویت و اصلاح چارچوب‌های قانونی برای ارتقای روابط بازار.
۶. معرفی روش‌های نوین مدیریت: پیاده‌سازی روش‌های مدیریتی مدرن برای حل مسائل اجتماعی و بهبود مدیریت کلی.

مساحت و تقسیمات جغرافیایی: مساحت کل این منطقه ۲۱۳۰ هکتار

معافیت‌های مالیاتی:

- مالیات بر درآمد شرکت‌ها
- مالیات بر زمین: ۰٪
- مالیات بر دارایی: ۰٪

• معافیت‌های گمرکی:

- معافیت از پرداخت مالیات بر ارزش افزوده برای کالاهای وارداتی
- معافیت از حقوق گمرکی برای واردات

• سایر مزایا:

- امکان جذب نیروی کار خارجی بدون محدودیت و نیاز به مجوز
- زیرساخت‌های تأمین‌شده توسط دولت
- موقعیت جغرافیایی مناسب با دسترسی به دریای خزر و قرارگیری در تقاطع کریدورهای حمل‌ونقل بین‌المللی
- موقعیت جغرافیایی در ساحل شرقی دریای خزر و در مسیر حمل و نقل کریدور میانی، اهمیت منطقه ویژه اقتصادی «بندر آکتائو (SEZ) را دو چندان نموده است.

فعالیت‌های اولویت‌دار: فعالیت‌های مجاز در این منطقه شامل تولید محصولات شیمیایی، محصولات لاستیکی و پلاستیکی، محصولات فلزی، تجهیزات الکتریکی، داروسازی، و سایر صنایع مرتبط با اهداف منطقه می‌باشد.

سفارت جمهوری اسلامی ایران – آستانه

شرکت‌ها و سرمایه‌گذاران: تاکنون ۵۲ شرکت در این منطقه ثبت شده‌اند که از این تعداد، ۵۱ شرکت فعال هستند.

برخی از این شرکت‌ها عبارت‌اند از:

- «Arcellor Mittal Tubular Products Aktau»
- «Kazakhstan Pipe Threaders»
- «KazTrub-Industries»
- «SATEX CHEMIE»
- «Fiberglass Tank Production»
- «Chemical Start Group»

ظرفیت بندر آکتائو:

- ظرفیت کلی: توانایی جابجایی سالانه ۲.۵ میلیون تن کالای خشک، ۱۲ میلیون تن محموله‌های نفتی و ۲ میلیون تن بار فری.
- تجهیزات: شش اسکله نفتی با ظرفیت سالانه ۱۲ میلیون تن، سه اسکله برای کالاهای عمومی و یک ترمینال فری.

کریدورهای حمل‌ونقل بین‌المللی:

- مسیر حمل‌ونقل بین‌المللی ترانس‌کاسپین (TITR) این مسیر از چین، قزاقستان، دریای خزر، آذربایجان، گرجستان و سپس به ترکیه و کشورهای اروپایی امتداد دارد. بندر آکتائو به عنوان نقطه اتصال مهم در این مسیر عمل می‌کند.
- کریدور شمال-جنوب: بندر آکتائو در تقاطع این کریدور قرار دارد و امکان حمل‌ونقل کالا بین شمال و جنوب را فراهم می‌کند.

توسعه زیرساخت‌ها و ظرفیت‌ها:

- هاب کانتینری در بندر آکتائو: بر اساس توافق بین قزاقستان و چین، یک هاب کانتینری در بندر آکتائو تا پایان سال ۲۰۲۵ ساخته خواهد شد که ظرفیت جابجایی کانتینرها را از ۷۰ هزار به ۲۵۰ هزار TEU در سال افزایش می‌دهد.
- افزایش ظرفیت پردازش کانتینرها: بندر آکتائو در حال حاضر توانایی پردازش سالانه ۷۰ هزار کانتینر را دارد و با به‌روزرسانی تجهیزات تا سال ۲۰۲۵، این ظرفیت به ۱۰۰ هزار کانتینر افزایش خواهد یافت.

اتصالات ریلی و جاده‌ای:

بندر آکتائو دارای دسترسی مناسب به شبکه‌های ریلی و جاده‌ای است که امکان حمل‌ونقل سریع کالاها را به مناطق داخلی قزاقستان و کشورهای همسایه فراهم می‌کند. این ظرفیت‌ها و توسعه‌ها، منطقه ویژه اقتصادی «بندر آکتائو» را به یک مرکز مهم در شبکه‌های حمل‌ونقل بین‌المللی تبدیل کرده و فرصت‌های سرمایه‌گذاری و تجاری قابل توجهی را فراهم می‌آورد.

سفارت جمهوری اسلامی ایران – آستانه

شرکت‌های سرمایه‌گذار خارجی این منطقه:

- **ArcelorMittal Tubular Products Aktau:** این شرکت، یکی از بزرگ‌ترین تولیدکنندگان فولاد در جهان، در منطقه ویژه اقتصادی آکتائو کارخانه‌ای برای تولید لوله‌های فولادی با قطر بزرگ تأسیس کرده است.
- شرکت اماراتی DP World، یکی از بزرگ‌ترین اپراتورهای بندری جهان، با منطقه ویژه اقتصادی آکتائو برای اجرای پروژه‌های سرمایه‌گذاری در زمینه مدرن‌سازی و توسعه سیستم حمل‌ونقل و لجستیک همکاری می‌کند.
- منطقه ویژه اقتصادی «بندر آکتائو» میزبان شرکت‌های متعددی است که در صنایع مختلف فعالیت می‌کنند. در ادامه، برخی از شرکت‌های مهم این منطقه و تولیدات آن‌ها معرفی می‌شوند:
- **شرکت «Kazakhstan Pipe Threaders»:** این شرکت در زمینه تولید لوله‌هایی با اتصالات رزوه‌ای گازبند از نوع پریمیوم فعالیت می‌کند.
- **شرکت «KazTrub-Industries»:** این شرکت به تولید لوله‌های فایبرگلاس با فشار بالا می‌پردازد.
- **شرکت «Fiberglass Tank Production»:** این شرکت کارخانه‌ای برای تولید محصولات فایبرگلاس، چسب و درزگیر دارد.
- **شرکت «Chemical Start Group»:** این شرکت در حال ساخت کارخانه‌ای برای تولید ضدیخ است.
- **شرکت «KazEcoBuild»:** این شرکت کارگاهی برای تولید پنل‌های حرارتی احداث کرده است.
- **شرکت «SATEX CHEMIE»:** این شرکت به تولید مواد عایق‌بندی جامد و مایع بر پایه قیر می‌پردازد.
- **شرکت «ATC Management»:** این شرکت مجتمع هتلی «Rixos Water World Aktau» را مدیریت می‌کند.
- **شرکت «Eurasia Supply Chain Aktau»:** این شرکت در زمینه انبارداری و ذخیره‌سازی کالاها فعالیت دارد.
- **شرکت «KazAzot Prime»:** این شرکت در حال ساخت یک مجتمع تولید آمونیاک و اوره با ظرفیت تولید سالانه ۶۶۰،۰۰۰ تن آمونیاک، ۳۹۵،۰۰۰ تن اسید نیتریک، ۵۷۷،۰۰۰ تن اوره و ۵۰۰،۰۰۰ تن نیترات آمونیوم است.
- این شرکت‌ها نمونه‌هایی از فعالیت‌های صنعتی متنوع در منطقه ویژه اقتصادی «بندر آکتائو» هستند که به توسعه اقتصادی و صنعتی منطقه کمک می‌کنند. منطقه ویژه اقتصادی «بندر آکتائو (SEZ)» به عنوان یک مرکز مهم تجاری و حمل‌ونقل در قزاقستان، نقش بسزایی در مبادلات تجاری این کشور دارد. در ادامه، به برخی از آمارهای مرتبط با حجم مبادلات تجاری این منطقه اشاره می‌شود:
- در سال‌های ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴ حجم مراودات تجاری از منطقه ویژه اقتصادی بندر آکتائو افزایش قابل‌توجهی داشت.
- در ۱۰ ماه نخست سال ۲۰۲۴: حدود ۴.۲ میلیون تن محموله از طریق بندر آکتائو جابه‌جا شد. در ژانویه ۲۰۲۴ بیش از ۳۶۰ هزار تن کالا از طریق این بندر منتقل شد که نسبت به ژانویه ۲۰۲۳ افزایش ۱۲.۷ درصدی داشت.

سفارت جمهوری اسلامی ایران – آستانه

در سال ۲۰۲۴، حجم جابجایی محموله‌ها از بندر آکتائو افزایش قابل توجهی داشته است. در سه‌ماهه اول سال ۲۰۲۴، بیش از ۱.۱ میلیون تن محموله از طریق این بندر جابه‌جا شد که نسبت به مدت مشابه در سال ۲۰۲۳، افزایش ۱۴ درصدی را نشان می‌دهد. با توجه به اطلاعات موجود، حجم کل حمل‌ونقل محموله‌ها در سال ۲۰۲۳ حدود ۴.۴۸ میلیون تن بوده است که نسبت به سال ۲۰۲۲، افزایش ۱۷ درصدی را نشان می‌دهد. این آمار نشان‌دهنده رشد پایدار و تقویت جایگاه بندر آکتائو در تجارت بین‌المللی و ترانزیت منطقه‌ای است.

- فرصت‌های تجاری و حمل و نقلی منطقه ویژه اقتصادی بندر آکتائو:
- منطقه ویژه اقتصادی بندر آکتائو می‌تواند به‌عنوان یک نقطه استراتژیک برای توسعه روابط اقتصادی، تجاری، حمل‌ونقلی و لجستیکی ایران با آسیای میانه، روسیه و چین عمل کند.

۱. دسترسی به آسیای میانه و چین از طریق کریدور میانی: (Trans-Caspian)

- ایران می‌تواند از بندر امیرآباد یا بندر انزلی به آکتائو کالا صادر یا وارد کند.
- از بندر آکتائو، کالاها از طریق کریدور ترانس کاسپین (TITR) به چین، آسیای میانه و حتی اروپا (از مسیر باکو، گرجستان و ترکیه) منتقل می‌شوند.
- این مسیر، جایگزینی سریع‌تر و امن‌تر برای کریدور شمال-جنوب از مسیر روسیه به‌ویژه در شرایط تحریم یا بی‌ثباتی است.

۲. فرصت صادرات کالاهای ایرانی:

- ایران می‌تواند از طریق این منطقه صادرات محصولات غذایی، ساختمانی، پتروشیمی، مصالح، دارو و مواد شیمیایی را به کشورهای آسیای مرکزی (قزاقستان، قرقیزستان، ازبکستان) گسترش دهد.
- منطقه آکتائو به‌دلیل معافیت‌های مالیاتی و گمرکی برای فعالان اقتصادی، فرصتی جذاب برای ایجاد انبارهای صادرات مجدد ایرانی فراهم می‌کند.

۳. سرمایه‌گذاری و تولید مشترک:

- شرکت‌های ایرانی می‌توانند در منطقه آکتائو در حوزه‌های زیر سرمایه‌گذاری کنند:
 - صنایع پایین‌دستی نفت و گاز (پتروشیمی، کود، پلاستیک)
 - تولید محصولات ساختمانی (سرامیک، سیمان، پنل خورشیدی)
 - صنایع غذایی و بسته‌بندی
 - لجستیک، انبارداری، و حمل‌ونقل چندوجهی

سفارت جمهوری اسلامی ایران – آستانه

۴. ایجاد هاب لجستیکی ایران در آکتائو:

- شرکت‌های ایرانی می‌توانند در این منطقه پایانه‌های کانتینری، انبارهای ذخیره و مراکز توزیع برای صادرات مجدد به اوراسیا ایجاد کنند.
- بندر آکتائو در حال توسعه هاب کانتینری است که می‌تواند به افزایش سهم ترانزیت کالاهای ایرانی به چین کمک کند.

۵. گسترش همکاری با مناطق ویژه اقتصادی قزاقستان:

- مناطق آزاد تجاری و صنعتی ایران می‌توانند با بررسی شرایط و سرمایه گذاری هدفمند از مزایای منطقه ویژه اقتصادی بندر آکتائو بهره مند شوند.

تهیه کننده: مصطفی حسین زاده، کارشناس اقتصادی سفارت ج.ا.ایران در قزاقستان - آستانه ۱۴۰۴/۰۱/۱۴

منابع:

- <https://invest.gov.kz/doing-business-here/fez-and/the-list-of-sez-and/>

- <https://astanatimes.com/2024/08/cargo-transportation-along-middle-corridor-grows-63-in-seven-months>

- <https://silkwaytv.kz/en/aktau-seaport-cargo-traffic-soars-since-start-of-2024> 43114

- <https://astanatimes.com/2024/08/kazakhstan-sees-twofold-increase-in-sea-and-coastal-cargo-transportation>

- <https://kz.kursiv.media/en/2024-04-09/aktau-port-reports-a-14-increase-in-transshipment-of-cargo>